

СНН

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 19. октобар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 42

Банатски сабор у Десци



Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

У организацији Друштва пријатеља словенских култура са седиштем у Сегедину, од 22. до 24. септембра уприличено је поклоничко путовање чланова овог удружења међу којима се налазио и мањи број српских православних верника.

Циљ екскурзије по Војводини био је да се заљубљеници и поштоваоци културе словенских народа упознају са оним културно-историјским споменицима који се тичу повезаности мађарског и српског народа.

Приликом тродневног излета, Сегединци су посетили значајне споменике који су подигнути у част оним Мађарима који су живели и радили на тлу Војводине а ту су били и музеји, цркве везани за мађарски народ. Дакле, у бројним местима акценат је био стављен на упознавање историјата културе мађарског народа у Војводини.

Што се тиче српског народа, до детаљнијег упознавања културне баштине Срба у покрајини дошло је другог дана екскурзије: захваљујући Биљани Максимовић, лекторки српског језика при Сегединском универзитету, чланови Друштва пријатеља словенских култура обишли су фрушкогорске манастире Ново Хопово, који је био културни центар Срба у 16. веку, и Крушедол, својеврстан маузолеј значајних Срба, један од најстаријих и најлепших манастира на Фрушкој Гори.

Нажалост, времена за обилазак осталих манастира није било па је зато постигнут договор да се посета осталим светињама приреди једном другом приликом.

Поклонници из Мађарске су, затим, боравили на Петроварадинској тврђави, упознали њену прошлост и знаменитости града Новог Сада а

Екскурзије у Војводину и Арад

потом су се вратили у Мужљу где су обе ноћи имали смештај.

Трећи дан најпре је отпочео присуством једног римокатоличкој миси а затим су учесници поклоничког путовања отпутовали за Бачку Топољу, Зрењанин, Суботицу, Палић... Прилично брз темпо је карактерисао обилазак свих тих места па баш зато, при повратку у Мађарску, чланови удружења су се договорили да ће следећи пут мање дестинација уврстити у програм како би више времена могли посветити културно-историјским споменицима српског и мађарског народа.

Није протекло недељу дана и један мали број српских православних верника 30. септембра поново је кренуо на пут: у организацији Сегединске српске заједнице и Дешчанског црквено-општинског одбора, циљ путовања био је обилазак православних цркава и манастира који се налазе на територији Арадског протопрезвитерата Темишварске епархије.

Вођа пута мале али одабране екипе јереј Светомир Миличић, парох дешчански који је, иначе, родом из Румуније, српске православне вернике из Новог Сентивана, Сирига, Сегедина и Деске најпре је одвео до древног манастира Бездин. Манастир је са храмом посвећеним Успезу Пресвете Богородице један од малобројних српских православних манастира у Румунији који се још увек одржавају а датира из 1539. године. Према белешци која се налази у Псалтиру штампањом у штампарији Божидара Вуковића у Венецији, за-

бележено је да је Јован Јакшић, ставник општине Надлак дао саградити манастир 1539. године и да је чак живео у њему. Древни комплекс је за време Турака био разорен и спаљен, но, извесно је да ни упркос бројним потешкоћама и недаћама, њега монаси никада нису напустили, штавише, он је служио као центар око којег се окупљао српски народ!

Период узлета и процвата, манастир је доживео 1729. године када су браћа Јован и Остоја Текелија помогли обнову манастира. Ови вредни ктитори настојали су да изврше реконструкцију светиње а из тог периода „остали су најстарији надгробни споменици који се данас налазе монтирани на спољне зидове цркве.”

Српски православни верници из Мађарске, дакле, имали су прилику да упознају историјат манастира, богато духовно, културно наслеђе којим располаже манастирски комплекс а у које се убраја и архива те библиотеке. Такође су сазнали да се овде, где данас живи једино једна монахиња, сваке године приређује веронаучни камп а ове године било је и школе црквеног појања.

Поклонници предвођени јерејем Светомиром Миличићем су затим посетили и румунски православни манастир Бодрога који је само неколико километара удаљен од Бездина. Ово духовно средиште и стечиште православаља је још старије од Бездина, наиме, први документи који сведоче о постојању Бодрога датирају из 1177. године. Што се тиче историјата манастирског комплекса, вредно је истаћи да

је епископ Сава I Бранковић био други по реду ктитор овог манастира а ту је 1695. године била резиденција епископа темишварског Исаија Ђаковића. Ту су се једно време налазиле мошти св. Теодора Тирона које су 1502. године пренете у манастир Хопово где се и данас налазе.

Манастир има музеј, крипту, параклис а о богатом духовном животу који се води у њему сведочи чињеница да Бодрог данас броји 25 мушких монаха.

Српски православни верници су затим посетили и велелепну цркву св. апостола Петра и Павла у Араду. У Текелијиној цркви браћу и сестре из Мађарске топло је дочекао и поздрављивао протојереј Огњен Плавшић, архијерејски намесник. Поклонници, који су упознали историјат и лепоте светиње, овде су присуствовали вечерњи а затим је у њихову част приређено мало послужење: угошћени су колачима, грожђем и соковима. Приликом дружења са месним српским православним верницима, истакнута је важност тешњег повезивања и сарадње међу Србима у Мађарској и Румунији!

Пут Срба из Мађарске, потом, водио је у Арад-Гај где су посетили још један румунски женски манастир који броји 25 монахиња: ту су пуклом случајности присуствовали једном крштењу а потом су се на кратко задржали у порти манастирског комплекса да би потом тешка срца, но пуни доживљаја кренули кући за Мађарску. Пуни утисака, група поклоника је већ при повратку изразила жељу да се ако пре не, али на пролеће организује ново поклоничко путовање приликом којег би посетили Темишвар и темишварски протопрезвитерат.

Предраг Мандић

Суседски програми између Мађарске и Србије, у оквиру прекограничне сарадње, могу да значе одскочну даску и за српску мањину у Мађарској те мађарску у Војводини. То се могло сазнати, између осталог, на оном форуму који је у организацији Министарства за економске односе са иностранством Републике Србије, Амбасаде Србије у Будимпешти и Мађарског јавног непрофитног привредног друштва за регионални развој и урбанистичко планирање «ВАТИ», одржан 10. октобра у сегединском Дому народности.

Позив грађанима Србије и Мађарске да учествују у Суседском програму Србије и Мађарске упутила је Гордана Лазаревић, помоћник министра за економске односе са иностранством Републике Србије која је подсетила да је већ приликом првог јавног позива за достављање пројектних предлога за суфинансирање «Суседског програма Мађарска – Србија и Црна Гора» било заиста огромне заинтересованости па је на адресу Владе Србије пристигло чак 117 појеката, док је на мађарској страни регистровано 80 поднетих пројеката што значи да је у првом кругу било поднето чак 197 српско-мађарских заједничких пројеката. Сва средства – ради се о неповратној финансијској помоћи Европске уније, што је госпођа Лаза-

Равноправно до средстава ЕУ



Гордана Лазаревић, помоћник министра за економске односе са иностранством

ревић посебно и нагласила – потрошена су а сада такође је вредно конкурисати за прекограничне пројекте, пре свега из области јачања просторног, физичког и инфраструктурног интегритета прекограничног подручја, што подразумева решавање заједничких изазова у области еколошке заштите и превенције поплава, као и у области промовисања иницијатива за сарадњу за олакшавање интеграција тржишта и повећања кохерентности локалних заједница.

Апропо, заједнице! И део српске заједнице у Мађарској, односно мађарске у Војводини има шта да тражи, наиме, широка је леза могућности подношења заједничких пројеката који се тичу прекограничне културне и

сарадње у области сарадње народних цивилних организација, институција, развоја људских ресурса.

Нажалост, нису сви у могућности да поднесу своје конкурсе, наиме, према расписаном конкурсу, подношење пројеката омогућено је само конкурсантима из мађарских Жупанија Бач-Кишкун, Чонград, Бекеш, Хајду-Бихар и Саболч-Сатмар-Берег, док у Србији са територије Војводине и града Београда!

То су у својим предавањима, представивши садржај Суседског програма Мађарске и Србије те најзначајније информације везане за подношење конкурса, нагласили и Ивана Ђурановић, пројектменаџер Министарства за економске односе са иностранством, те Петер Калмар и Иштван Борбола, пројектменаџери ВАТИ-ја.

У сваком случају, укупни расположиви износ за подношење предлога пројеката у Мађарској је **7,3 милиона евра**, док је у Србији **2 милиона евра**. Максимално трајање пројекта је 12 месеци.

Рок подношења конкурса, пријављива је: **13. новембар 2006. године до 14 часова!** Комплетна документација за пријаву и додатне информације налазе се на вебсајту: www.interreghrs.com, www.interreg.hu, односно, www.mier.sr.gov.yu.

Предраг Мандић

Председник Скупштине Републике Србије, Предраг Марковић у посети Мађарској

У овој школи треба учити

После десет година поново у Српској школи на Тргу ружа

Б оравак у мађарској престоници, 10. и 11. октобра поводом учешћа на Дану сећања на револуцију 1956. године, председник Скупштине Републике Србије, Предраг Марковић искористио је за посету српској школи где га је у присуству наставничког колектива, са историјатом и актуелном ситуацијом упознала директорка, Катица Рус. Истакавши да је у нашој институцији боравио пре десет година у друштву књижевнице Светлане Велмар-Јанковић, Марковић је рекао да оснивање самосталне школе у Будимпешти треба схватити и као завршетак борбе за очување изворног српског менталитета. Он је присутне такође позвао на међусобно разумевање подсећајући укратко на позитивне резултате мађарско-српског Кампа толеранције.

У аули за председника Скупштине потом је приређен краћи програм у којем су се представили најбољи ученици школе. Била је ово такође прилика да се Предраг Марковић на лицу места упозна са резултатима у раду, како на пољу неговања



Предраг Марковић и Катица Рус

матерњег језика, тако и на пољу ваннаставних активности. У наставку свечаности, на молбу директорке председник српског парламента уписао се у књигу утисака наше васпитно-образовне институције.

Посебно задовољство високим гостима и присутној публици приредио је затим мали хор под руководством Оливере Младеновић-Мунишић, а у краћем обраћању ђацима и наставничком колективу, Марковић је поред осталог указао на велики значај добре воље као основе за успостављање што чвршћих контаката са институцијама у матици. При крају посете српској школи са великим интересовањем обишао је савремено уређене кабинете у који-

ма се одвија настава, приметивши да диплома наше школе отвара многа врата не само у Мађарској, већ и у матичној земљи.

— У овој истој сали, у којој сам био пре десет година и деци и наставницима већ сам рекао да сви они имају огромну одговорност, на којој им завидим. Овде чују два наслеђа: културно, научно и школско наслеђе Србије, о чему сведоче уџбеници који су управо стигли. Они, такође, чувају наслеђе Срба у Мађарској. При томе упознају и вредности Мађарске, Европске уније јер се спремају да буду њени равноправни грађани. То је богатство које их обавезује, а исто тако обавезује институције у Србији да

дана почела да спроводе, а то је Камп толеранције. Пристојност, толеранција, али и чување и поштовање свог идентитета, то је оно на чему вам завидим, јер нико други сем вас то не може да сачува. Нашалио сам се када сам рекао: У реду, ја сам овде закорачио пре десет година и у међувремену сам био и в.д. председника Србије и председник Скупштине, а овде, кад неко матурира има шансу да кроз неколико година у Србији постане гувернер Народне банке. Људи који матурирају у Србији, у много мањем проценту имају ту шансу. Због тога у овој школи треба учити, чувати идентитет и богатити се.

Истог дана у вечерњим сатима на пријему одржаном у згради амбасаде Републике Србије, Предраг Марковић сусрео се са највишим представницима друштвено-политичког живота Срба у Мађарској.

Другог дана посете Мађарској, 11.



Високи гост међу члановима колектива СОШИГ

Објављен приручник за мањинске самоуправе

Низ корисних савета о начину функционисања

У владином Уреду за националне и етничке мањине деветог октобра одржана је конференција за штампу поводом објављивања другог по реду приручника за мањинске самоуправе. У присуству председника Уреда Антала Хајзера и омбудсмана за мањинска права Јенеа Калтенбаха између осталог је речено да приручник садржи мишљење стручњака о мањинској правној регулативи, коју у наредном периоду треба проширити и побољшати.

„У протеклом периоду, између два издања, у законским прописима дошло је до многих измена. Због свега тога било је потребно да се изради ново издање”, нагласио је поред осталог омбудсман за мањинска права. Антал Хајзер, међутим, скренуо је пажњу на много већи број мањинских самоуправа формираних у овом изборном циклусу, самим тим и на појачану потребу за додатним информацијама о начину њиховог функционисања:

— После избора 2002. године на локалном нивоу формирано је 1843 мањинске самоуправе. Иако службени резултати још нису објављени, садашњи број процењује се на 2043. Дакле, биће формирано више од двеста нових мањинских самоуправа. То значи да су потребна издања која ће помоћи у раду како новоформираним, тако и већ постојећим самоуправама.

Овај пре свега практични приручник, који смо објавили у заједничком издању, мањинским самоуправама пружа помоћ у свакодневном раду. Он објашњава како треба водити седницу, саставити записник, написати категоризацију радних места и наравно пружа озбиљну помоћ по питању законских прописа. У приручнику се може наћи објашњење практичне примене мањинског закона, закона о једнаким шансама и многих других прописа.

С. М.



У књизи утисака остале су само речи хвале

међусобно сарађују и када за то не постоје формалне могућности.

Већ три године овде стижу књиге захваљујући томе што постоји добра сарадња између председника Народне скупштине, министра за просвету и спорт и директора Завода за уџбенике, али и на другим нивоима билатералне сарадње. Подразумева се, наравно, да се као и до сада учествује у ономе што су два парламента, Србије и Мађарске, већ пре годину и по

октобра на позив председнице Парламента Каталин Сили, Марковић је учествовао на Дану сећања поводом револуције 1956. године. На скупу одржаном у Парламенту РМ, председник Скупштине Републике Србије, у краћем обраћању јавности посебно је истакао значај парламентарног заступништва мањина, које по угледу на претходни гарантује и нови Устав наше матичне земље.

С. М.

Банатски сабор у Десци

Фестивал духовне музике и српског мелоса

Банатски сабор у Десци, који је приређен у оквиру Сабора српске културе у Мађарској, и ове године био је прави културни доживљај, празник српске народне и духовне музике са укупно две стотине учесника.

Иако главни организатори приредбе – Културни и документациони центар Срба у Мађарској, Самоуправа Срба у Мађарској, Културно-уметничко друштво „Банаг” у Десци и Српска редакција Мађарског радија – нису предвидели да ће овогодишња фестивалска манифестација, одржана 14. октобра, имати иностране учеснике, ипак, традиционалну приредбу су својим учешћем увеличали чланови свештеничког хора Арадског протопрезвитерата, а на позив Културног удружења „Весели Сантовчани” појавили су се и Сомборци па је овогодишња смотра српске народне и духовне музике добила међународни карактер.

Но, кренимо редом. У Десци није само саборско поподне протекло празнично, већ и преподне, на име, на дан Покрова Пресвете Богородице извршено је освешћење новообновљеног српског православног храма. Свечани чин, којем је претходила света архијерејска литургија уз саслужење свештенства Епархије будимске и темишварске, обавио је Његово преосвештенство епископ будимски Господин Лукијан а о овом значајном догађају у животу месних српских православних верника па и шире, читаоце Српских народних новина детаљније ћемо информисати у следећем броју нашег листа.

Што се тиче Банатског сабора, први део такозваног Музичког сабора Срба у Мађарској у дешчанској српској православној цркви, након вечерња и поздравних речи Боривоја Руса, директора Културног и документационог центра Срба у Мађарској, отворили су свештеници, чланови Хора арадског протопрезвитерата, предвођени протонамесником Небојшом Поповом. Они су, након појања приликом преподневне свете архијерејске литургије, поподне извели две молитвене песме а њихова уводна, певана Реч била је својеврсна водиља ка Вишњем, празновање Бога, нераскидиве везе љубави према Господу Исусу Христу. Та нит настављена је захваљујући и осталим хорovima који су изразивши побожна осећања извели велелепне православне црквене песме. Међу учесницима смотре црквених хора, осим гостију из Румуније, били су и дешчански Црквени хор „Слога” предвођен Јерејем Светомирем Миличићем, парохом дешчанским, батски Хор „Кнез Лазар” на челу са Јерејем Далиборем Миленковићем, парохом батским, будимпештански Хор „Св. великомученик Георгије” који је предводио Ђакон Зоран Остојић а такође из главног града Мађарске био је и Хор „Св. великомученик Димитрије”, састав студената Катедре за словенску филологију при Универзитету



Хор „Слога” из Деске

Лоранд Етвеш за чији наступ у Десци се и овом приликом побринуо Димитрије Стефановић, лектор за српски језик.

Окончањем наступа црквених хора у дешчанском српском православном храму, протојереј Огњен Плавшић, архијерејски намесник задовољно је оценио појачко умеће учесника духовног концерта: „Чини ми се да су се хорови истакли добрим квалитетом без обзира на то колико су певали. Најбитније је да смо сви били овде и убеђен сам да ће се преко ове приредбе јасно видети да Срби чине позитивне ствари. Сигурно је да ће све то имати одјек и утицаје и на остале, даће један импулс да истрајемо како у Мађарској тако и у Румунији.”

Резултат истрајног неговања културног наслеђа српског народа у Мађарској представљен је и у другом делу Банатског сабора који је уприличен у Сеоском дому. Након поздравних речи др Милице Павлов, председнице Самоуправе Срба у Мађарској и Ласла Кираља, заменика начелника села Деске који је у свом поздравном говору посебно истакао важност поштовања, међусобне толеранције и подршке српској заједници у овом насељу, част да

отворе смотру солиста, хорава, инструменталиста и оркестара припала је Сомборцима, тачније, бившим и садашњим ученицима ОШ „Никола Вукићевић” који су предвођени наставницом Данијелом Кујунџић-Докдек извели својеврсну једночинку и публику повели на музичко-певачко путовање кроз Србију.

Госте из Србије, који су испраћени бурним аплаузима, на позорници су заменили млади инструменталисти, тамбурашки дует Марко Ђорђевић и Филип Адамов. Пропраћени од стране Оркестра „Банаг”, пулени Јосипа Будимчевића и Стојана Брцана доказали су да се Дешчани не морају плашити због евентуалног нестанка музичара: достојни следбеници Цветка Јевремова итекао постоје, штавише, садашњи састав „Баната” већ сада може да рачуна на младе свирце!

Предвођен хоровањом Станиславом Гајић, српским народним песмама представио се Хор батањске Српске основне школе а одмах иза њих одабраним колима следио је Оркестар „Лале из Баната” који је музичку пратњу обезбедио и сришком дуету Селми и Весни Владисављевић, младим интерпретаторима српских народних песама.



Бивши и садашњи ученици ОШ „Никола Вукићевић” из Сомбора

Оркестар Весели Удварци се одлучио да публици понуди делић репертоара познатог естрадног уметника Звонка Богдана а слично Барањцима топло су поздрављени и чланови Рацког певачког друштва из Тукуље. Мушким хором, који је основан 1967. године и гаји јужнословенски народни мелос, и овај пут управљао је Ладислав Халас, познати хармоникаш и уметнички руководилац састава.

Петанестогодишњи хармоникаш Зоран Барић из Сантова је популарним колима очарао публику док су млади чланови Оркестра „Дунавски бисери” из Ловре исто сјајним колима најавили да њихови тренуци на широкој музичкој палети тек следе. Шлаг на тарту био је наступ такође Ловранина Николе Скорића који с године на годину све зрелије пева хитове познатих народних певача попут Предрага Гојковића Цунета, Мериме Његомир итд. . .

Певачко друштво „Дукати” из Деске познато је по веселој, раздрагајној, темпераментној песми. Ни овом приликом чланови удружења предвођени уметничким руководиоцем Миљивојем Ђорђевићем нису разочарали, а као и ранијих година, музичку пратњу обезбедио је Оркестар „Лале из Баната” на челу са хармоникашем Максом Русом на чију свирачку подршку је с правом могао да рачуна и Божидар Путник, солиста из Новог Сентивана.

Свакако, у ред сјајних инструменталиста, на основу наступа, може се сврстати Страхиња Рашић, хармоникаш из Крајчијева који је свирајући бравурозно потврдио своје веома високе уметничке квалитете, што није ни чудо када је ученик маестра Љубише Павловића, а веома топло су поздрављени и чланови Хора КУД „Весели Сантовчани” из Сантова.

Скоро трочасовни програм, својим сјајним репертоаром, привео је крају дешчански Оркестар „Банаг” предвођен хармоникашем Стојаном Брцаном.

На крају Банатског сабора, на бину је био прозван и Атила Варфалви, бивши уредник ЕТНОНЕТ-а, члан Кураторијума Јавне фондације за националне и етничке у Мађарској који је изразио задовољство што је могао да присуствује Банатском сабору и подвукао: „Нисам компетентна особа да дам стручно мишљење о сабору, међутим, могу истаћи своје задовољство што се на тако високом нивоу гаји културна, музичка баштина српског народа у Мађарској. Приредба је потврдила да је материјална помоћ стигла на право место, штага, што није било још више средстава!”

Потом је захваливши се учесницима, организаторима и публици, др Милица Павлов, председница Самоуправе Срба у Мађарској у друштву Кристифора Брцана, председника и уметничког руководиоца „Баната” сваком извођачу, као израз захвалности, уручила повелу и поклон-пакетић.

Банатски сабор, у оквиру Сабора српске културе у Мађарској, уз песму, музику и игру, приведен је крају дружењем и весељем у Ресторану „Szép Ilonka”.

Предраг Мандић

Др Јованка Ластих, председница Одбора за школство ССМ
о новим правилима дистрибуције уџбеника

Школске књиге на позајмицу

Министарство просвете Републике Мађарске недавно је упознало надлежне у мањинским школама са новим системом снабдевања њихових ученика уџбеницима. У првим реакцијама, они на које се та мера односи указују на њен дискриминаторски однос према ђацима који похађају наставу на мањинским језицима. О суштини ове одредбе и њеним будућим последицама др Јованка Ластих, председница Одбора за школство ССМ, каже:

– Суштина је у томе да се за ученике који похађају ове школе обезбеде такозвани трајни уџбеници. То значи да би школе имале право да сваке треће године наруче одређени број уџбеника које ни оне ни деца не би требало да плате. Међутим, те књиге не би биле њихово власништво него би се инвентарисале у библиотеци школе. Деца ће добијати уџбенике на коришћење и на крају ће их враћати како би следеће школске године исте те уџбенике добила деца из наредне генерације. Циљ читаве те концепције је вероватно штедња, пошто су то уџбеници који се издају у малом броју примерака и због тога су знатно скупљи од уџбеника који се издају у великим тиражима, за већинске школе.

Није ли овде реч о дискриминацији ученика из мањинских школа у односу на њихове остале вршњаке?

– По мени, то повлачи низ питања о којима нисмо консултовани нити смо добили одговарајуће одговоре. Прво, у питању јесте дискриминација ученика који похађају мањинску наставу. Јер зашто и дете у мањинској школи не би могло да има своје уџбенике? Можда има родитеља који су имућни, али се ти уџбеници не могу ни купити у слободној продаји јер се штампа само одређени број примерака, на основу наруџбина из школа. До краја фебруара школе су обавезне да пошаљу

Ко плаћа хабање?

– *Нова мера је нарочито неповољна за децу која ће те уџбенике користити у другој или трећој генерацији. Наиме, уколико се прави трајан уџбеник, онда и његов квалитет треба да буде такав, како се не би похабао већ после првог коришћења.*

Ове године тај проблем још није изражен, јер ова генерација ученика је прва која користи уџбенике по новом систему. Видећемо на шта ће те књиге личити на крају школске године. Врло је тешко утврдити која оштећења спадају у намерна, а која у нормално хабање књиге од употребе. Ту ће вероватно бити проблема, јер је у новој одредби предвиђено да родитељи плате штету коју су направила њихова деца на уџбенику.

наруџбенице које уџбенике траже, па их издавачке куће које располажу ауторским правима за одређене уџбенике штампају у траженом броју примерака. Ако се и нају у слободној продаји, они су веома скупи. Колико се сећам, било је уџбеника који су коштали од 16 до 19 хиљада форинти, а ако те суме помножите са бројем од петнаестак или двадесет уџбеника, видећете да је то огроман износ.

Осим тога, у мањим местима, неки од уџбеника које је ученик имао део су породичних библиотека. Дакле, овде је реч о дискриминацији мањинских школа, поготово што је финансијски ефекат ове одлуке незнатан. Средства која ће се на овај начин уштедети занемарљива су ставка у државном буџету.

Имамо мали број уџбеника који се издају у Мађарској, а који су прилагођени наставним плановима и програмима, што опет смањује контингент који нам је потребан.

Поставља се питање и по којим критеријумима ће се одлучивати да ли је ученик својим немаром оштетио књигу, или се она једноставно распала од употребе? То није свеједно, с обзиром да намерну штету треба надокнадити?

– Нова мера је нарочито неповољна за децу која ће те уџбенике користити у другој или трећој генерацији. Наиме, уколико се прави трајан уџбеник, онда и његов квалитет треба да буде такав, како се не би похабао већ после првог коришћења.

Ове године тај проблем још није изражен, јер ова генерација ученика је прва која користи уџбенике по новом систему. Видећемо на шта ће те књиге личити на крају школске године. Врло је тешко утврдити која оштећења спадају у намерна, а која у нормално хабање књиге од употребе. Ту ће вероватно бити проблема, јер је у новој одредби предвиђено да родитељи плате штету коју су направила њихова деца на уџбенику.

Какве су реакције ваших колега у осталим мањинским школама?

– Овај предлог је најпре био изнет на државном мањинском одбору (ОКБ) који је у Министарству просвете у неким ситуацијама имао право давања сагласности, односно мишљења. На првој расправи ја сам се противила свему томе и нисам била вољна да гласам за предлог. Онда је речено да он још није дефинитиван, да се још може мењати, а ми смо на једну од седница Одбора за школство ССМ позвали госпоњу Ану Шимон, шефа Одељења за мањинску и етничку просвету при министарству. Међутим, испоставило се да је тачно да та уредба још није ступила на снагу, односно да није објављена у службеном гласнику, али пошто је она део



Др Јованка Ластих

закон о буџету изгласаног у парламенту, стављени смо пред свршен чин. Ја сам са своје стране све учинила, али опет се десило оно на шта власти обично играју: пошто ништа не може да се промени, мањинска просвета се ставља, као што смо већ рекли, пред свршен чин, наставници настоје да се прилагоде новој пракси колико год могу, а оног тренутка када се пристане на то, нема више никаквих могућности да се било шта мења. Ја се само надам да ће услуга која сакупимо у овој школској години показати да ово није одговарајући систем и да ће власт то увидети.

Стиче се утисак да ни овај проблем није довео до јединственог става мањинских заједница?

– Политичку тежину у овој области би имао само заједнички, јединствен наступ свих мањинских заједница, што је тешко оствариво јер су у питању различити интереси. Неке мањине имају велике образовне центре, неке имају мале школе у мањим насељима, финансирање је у последње време отежано и због тога је врло тешко постићи јединствену платформу о било ком питању. Свако мора да заступа интересе своје мањине. Јер, у случају када бисмо евентуално успели да наступимо јединствено о крупним питањима, можда би и већинска политика имала више слуха за њих.

Чини се да је ваша ситуација ипак сложенија него код неких других мањина пре свега због више врста уџбеника који се користе у настави?

– Нашу ситуацију компликује то што се користе најмање три врсте уџбеника. Имамо оне на мађарском језику које користи и већинска мађарска настава, за које морамо да платимо као и сви остали; имамо

уџбенике на српском језику, издате у Мађарској, на које се односи ова уредба; трећа група су уџбеници из матице које можемо да користимо јер су примерени нашим наставним плановима и програмима, где такође имамо проблема.

О чему је реч?

– Прво бих желела да нагласим да смо у протекле три године, насупрот пракси претходних година када смо за уџбенике из матице морали да платимо одређену суму, успели да бесплатно обезбедимо уџбенике најпре захваљујући наклоности Завода за уџбенике и наставна средства у Београду. Међутим, колико год на време предамо списак потребних уџбеника из матице, књиге не добијамо на време. Ове године смо наш захтев доставили још у априлу, али се до средине августа тиме нико не бави. Кад дође август, раде се уџбеници за школе у Србији које су по обиму и важности знатно битније за тамошње издаваче. Тек после тога долазимо на ред ми, када школска година увелико тече. Након тога следе преговори која ће институција у којој мери финансирати наше уџбенике, да би их добили бесплатно, што такође захтева одређено време. Ми смо тамо само једна административна ставка и људи који раде у тим установама вероватно немају осећаја шта нама то значи. За њих је то ставка која ће кад-тад бити одрађена, али нама није свеједно када ће се то догодити.

Колико због тога трпи рејтинг ваше и других школа у Мађарској у којима се настава одвија на српском језику?

– Ми због тога губимо на конкурентности код Срба из Мађарске, јер скоро сваки родитељ пита из којих уџбеника се учи. Није лако објаснити да неке уџбенике имамо, неке добијамо из матице, а неке немамо већ их фотокопирамо и правимо скрипте.

Са друге стране, у мађарским школама им нуде да бирају између неколико породица уџбеника, са радним свескама, контролним листовима, пратећим наставним средствима... У мањинској настави у Мађарској нема још ни говора о наставним средствима.

Моје активности у последњих неколико година су се свеле на то да до краја циклуса дођемо до тога да у оба типа школа које имамо, у свакој генерацији буде макар читанка или уџбеник за књижевност. Конкурс за уџбенике који ће изаћи крајем ове школске године расписан је 2004. Ако је тачно, сада ће се расписати следећи, што значи да ће проћи две, три године док се уџбеници објаве. Циљ за који сам мислила да ће се остварити у року од три, четири године, биће по свему судећи испуњен за седам, осам година. А ко зна шта ће до тада бити са просветним системом који се у Мађарској мења како се мењају владе, да ли ће ти уџбеници одговарати новим прописима.

Питање уџбеника је једна неуралгична тачка и ако се може рећи да сам у овом циклусу у нешто уложила труд и енергију, то је била управо ова област. Насупрот мом почетном елану, када сам веровала да се све може решити уз упорност, испоставило се да то није довољно.

Драган Јаковљевић

Др Бошко Колунија

ТРИ ОФИЦИРА (III)

Сигурно не претерујем ако кажем да су прве две-три године у емиграцији биле много – много страшније, теже и непријатније него четири године партизанског рата. Први сигуран и врло важан корак, у Мађарској, Анте и ја направиле смо септембра 1951. године када смо почели студије у Будимпешти. Нажалост и наш омиљени друг Раде Мрђеновић је направио један корак који је, на велику несрећу, за њега био смртоносан. Почетком 1951. године мађарски органи безбедности – сигурно са знањем и одобрењем руководства Југословенске политичке емиграције у Мађарској – убрзали су скупљање „добровољаца“, тј. оних политичких емиграната, који желе да се илегално врате у Југославију и да тамо, како су тада говорили, организују Нову Комунистичку Партију. Питали су Раду и мене да ли желимо да се вратимо? Ја сам категорички одбио ову понуду. Нажалост Раде је пристао. Место мене, са Радом је отишао Анте Копић. Након неколико месеци илегалног рада у Хрватској били су ухапшени. На војном суду у Загребу Мрђеновић је осуђен на смрт и стрељан. Анте Копић је осуђен на 20 година робије. Међутим будући да је приликом хапшења био тешко рањен, неколико месеци је провео у болници. Лекари су му спасили живот. Након тога одвезли су га на Голи оток. Трагично је завршио живот и Анте Рак. За време студија тешко је учио мађарски и ради тога већ на првом семестру није успио да положи испите. Напустио је студије, оженио се и са супругом одселили су се у једно село код Домбовара. Био је врло вредан и сналажљив. Живећи у селу почео се бавити пчеларством, воћарством и повртарством. Материјално је средњи живот своје породице, али је увек желео да се врати у своју омиљену домовину.

Маја 1962. године сви политички емигранти у Мађарској добили су писмо од Амбасаде Федеративне Народне Републике Југославије које је гласило: „Обавештавамо Вас да је Народна Скупштина ФНРЈ на свом заседању одржаном 13. марта 1962. године усвојила Закон о амнестији. Одредбе овог закона односе се у потпуности и на она лица која су напустила Југославију после 1948. године. Закон о амнестији омогућава Југословенским емигрантима да регулишу свој статус у односу на Федеративну Народну Републику Југославију и у том циљу пружају им се следеће могућности:

1. Лица која су стекла страну држављанство и желе да га задрже могу без икаквих тешкоћа добити отпуст из југословенског држављанства. Они могу као страни држављани да без икаквих тешкоћа путују у ФНР Југославију.

2. Лица која желе да задрже југословенско држављанство треба да се обрате најближем дипломатско-конзуларном представништву ФНР Југославије и поднесу молбу за добијање пасоша за југословенске држављане стално настањене у иностранству.

3. Лица која желе да се репатрирају у Југославију треба да поднесу молбу најближем југословенском дипломатско-конзуларном представништву. Њима ће молбе бити решаване и одобрена репатријација у најкраће могућем року.

4. Сви емигранти могу преко југословенских дипломатско-конзуларних представништава прибавити из Југославије сва документа која су им потребна (изводе из матичних књига, школска сведочанства, потврде о раду итд.)”

Адреса Амбасаде је Будапешт,

VI. Dózsa György út 92/a.

Шеф Конзуларног Одељења
Милош Злоколица

(Заједно са писмом добили смо и једну малу брошурицу (55 стр.): Закон о амнестији са експозеом потпредседника Савезног Извршног Већа Александра Ранковића.)

Треба признати, Закон о амнестији био је вели-

ки догађај за све политичке емигранте. Неки су пожурили да се брзо врате (лоше су прошли). Међутим већина је била мишљења да „још мало причекамо”! Тако смо мислили и нас двојица, Анте и ја. Ја сам у Београд отпутовао први пут 1969. године. Значи, пуних 20 година нисам био у отаџбини. Ради тога решио сам, да по могућности нешто надокнадим од оног што сам за 20 година изгубио. Срећом, од тада, следећих 20 година сваке године, често и више пута, службено или приватно боравио сам у Југославији. После

тада био официр КОС – а у Загребу. Нисам се изјаснио за резолуцију али сам се колебао. Како може и сме да се колеба бивши партизан, који има тако важну и поверљиву функцију у Југословенској Армији? Поред несреће и овог пута – иначе ми се у судбоносним данима живота неколико пута понављала слична ситуација – имао сам и велику срећу. У лоше време, на добром месту налазио се је један мој верни школски, а касније партизански друг. Он је на време дознао да се и ја, као колебљивац налазим на црном списку. (Хвала Богу још је жив, али његово име било је и остало моја тајна.) Врло интересантно, ја мислим да ми је он два пута спасио живот: први пут на Плитвичким језерима када сам фебруара 1944. године био рањен, он ме је извукао са бојишта; други пут децембра 1948.



За време студија у Будимпешти, интернационално друштво, два Грка, један Мађар и Бошко Колунија

распада Југославије поново често путујем у Србију, Црну Гору, Хрватску и Словенију. Мој друг Анте, много касније него ја, решио је да посети своју родбину у Шибенику. Са супругом колима су кренули у своју, давно виђену и омиљену Далмацију. После напорног путовања, када је из даљине угледао свој родни град Шибеник, Анте је постао јако нервозан и предложио супруги да стану. Рекао је: „Треба да се мало одморим пре него стигнем кући.” Стали су; за неколико минута добио је срчани удар. Тако је у својој домовини, три км. од родне куће, мирно седећи за воланом, умро.

Ја сам 1955. године успешно завршио студије у Будимпешти и запослио се, као млади асистент, на Техничком Универзитету у Будимпешти. Септембра 1961. године (врло интересно, сваких десет година дешава се велика промена у мом животу: 1941, 1951, 1961) отпутовао сам у Москву на посдипломске студије. На Универзитету Ломоносова до маја 1963. године успешно сам положио све испите и одбранио кандидатску дисертацију. Након тога вратио сам се у Будимпешту, на своје радно место, са дипломом Др Економских наука.

На крају покушаћу да одговорим на питање које је постављено на почетку овог чланка. Зашто сам децембра 1948. године напустио своју омиљену отаџбину и отишао у велику неизвесност? Када је 30. јуна 1948. године у свим новинама СФРЈ објављена злогласна резолуција ИБ-а и паралелно са њом одговор ЦККПЈ ја сам

године. Без његове информације ја бих убрзо стигао у редове оних више од 35000 официра, партијских и државних функционера, лекара, учитеља и професора, сликара и кипара, књижевника и песника и осталих југословенских стручних и политичких кадрова, који су после резолуције ИБ-а похапшени и годинама покушавали, у злогласним Титовим логорима, да спасе голи живот. Обичне чланове партије, раднике и сељаке, који су се колебали или изјаснили за резолуцију, нису хапсили. Њих су врло брзо успели да „преваспитају”, остали су верни Титу и партији. Тако су многи колективи остали без својих руководилаца, обезглављени и након тога радили оно што им је добро организована и добро наоружана машинерија Тита, Ранковића и Кардеља наређивала. Све је то обављано под паролем „борба против Стаљинизма”. Да, борили су се против Стаљина; али њихови методи борбе њихови злогласни логори били су строго Стаљинског типа. Истина, мало боље „усавршени методом испирања мозга”. Више стотина политичких затвореника, живећи у страшно нечовечним условима физичког и психичког терора, умрло је или су извршили самоубиство. После ових страшних и дугих 14 година Народна Скупштина ФНРЈ усвојила је Закон о амнестији. Нажалост, за многе робијаше који су умрли, извршили самоубиство, физички и психички осакћани овај Закон стигао је са великим закашњењем.

(Наставиће се)

ИЗ НАШЕ

ИСТОРИЈЕ (37)

Вазали цара Манојла

После победе над Србима цар Манојло није уклонио Уроша II са положаја великог жупана, али је повећао његове обавезе. Иако многе појединости новог вазалског уговора нису познате, неке се ипак знају. Тако је, на пример, Србија раније била дужна да пошаље цару одред од 300 војника у случају да Византија ратује у Азији. Тај број је сад повећан на 500 ратника. У случају рата у европским деловима царства Урош II је, као и раније, био дужан да пошаље 2000 војника.

Рат између Византије и Угарске се наставио и наредних година па је Урош II вребао прилику да се и он дигне на оружје, али су борбе између два велика противника увек окончане склапањем мира. Изгледа да је 1153. Урош и учинио неке кораке, јер је цар Манојло после склопљеног мира у Сердики (Софија) кренуо против рашког великог жупана коме се замерало што и даље одржава везе са Угарском. До борби није дошло јер је Урош II поново признао врховну власт византијског цара.

Угарско-византијско ратовање је окончано 1155. године склапањем мира којим је Византија сачувала Београд и Браничево, то јест границу на Дунаву. Исте године у Србији су избили немири који су захватили и саму великожупанску породицу. Урош II је свргнут и његови противници су на власт довели његовог брата Десу. До такве промене, међутим, није могло доћи без сагласности цара Манојла па су српски жупани морали изаћи пред свог врховног господара који је поверење поново указао Урошу II. Не зна се колико се он после тога одржао на власти јер му се убрзо губи траг у писаним изворима. У Цариграду су 1160. године очекивали одред српских ратника за поход на Исток, али није забележено да ли је те војнике упутио још Урош II, или његов наследник Деса.

По једном византијском извору, Деса је после једног неуспелог покушаја да дође на власт у Рашкој 1155. године, добио на управу богату област Дендру, у суседству Ниша. Цар Манојло га је 1162. довео на великожупанску власт у Рашкој, уз услов да напусти Дендру. Према Летопису попа Дукљанина, Деса се умешао у сукобе у Зети, прикључио се противницима кнеза Радослава, штићеника цара Манојла, и уз њихову помоћ преузео управу над Зетом и Травунијом, а изгледа да је управљао и Захумљем.

Срби се ни после више пораза нису мирили са стањем зависности од Византије па је и Деса наставио политику својих претходника. Гледао је да искористи угарско-византијско супарништво које је умногоме утицало на положај српских земаља. Од исхода надметања те две силе зависила је и будућност Србије.

Предраг Степановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Пилећи мозак

Седим јуче у једном квартовском дому здравља и видим новину: док чекаш код лекара опште праксе, чујеш са разгласа траку која траје бескрајно и стално понавља како је штетно пушење, шта је трихинелоза, како се добијају хипогликемија, лајмска болест, туберкулоза и сифилис.

„Немојте да једете месо; престаните да пушите; када се неко одвикава од пушења помозите му; шетајте 3-5 километара дневно; пијте више воде; ако имате сув кашаљ одмах се јавите лекару; кад видите крпеља прво му извадите главу, па онда...”. И тада, типнем се ја овде, уштипнем онде, удахнем, издахнем, и схватим да ми управо то, тј. све то, фали. Нисам додуше био сасвим сигуран да знам шта је хипергликемија, али сам од гласа са траке чекао да чујем да ли је у мом случају она већ у некој поодмаклој фази. Међутим, упркос тако брзо и на невиђено установљеној дијагнози, тј. сазнању да сам тешко оболео од ко зна колико бољки истовремено, покушавам да читам књигу.

Поред мене седи неки дека, који се нервира што никако да стигне на ред. „Шорсам” машина се укочила и ни макац. Испита ме он у доколици код ког доктора идем, да ли учим или радим, која ми је „немзетишег” итд. Ја кратко одговорим и не дижем поглед. Кад, после неког времена, каже ми: „Видим читаи! Који је то факултет?” (чим читам, мора да је факултет). Каже даље, „Видим, паметан си (јер читам?), него да ти кажем нешто – пошто си паметан, да се не за...беш. Али обећаваш да нико неће рећи?”. Кажем, добро. Нико не нисам ни рекао, само пишем писмо јер тога није било у заклетви.

„Никада немој да пијеш кафу кад ти неко други кува”. Кажем „важи” и наставим да читам. „Стављају у кафу пилећи мозак”, објасни ми он забринуто. „Да, да, чуо сам за то”, одговорим расејано док се питам да ли ја то управо чух или још читам књигу. „Узгред, пазите, може то и у газирана пића, и у сок да се стави!”, упоран је чикица у својој бризи о мени. И не само пилећи мозак. Каже овако: кад ми нуде кафу, да кажем, забранио ми лекар! Јер, ти злотвори узму пилећи мозак, осуше га, самељу, онда ти сипају, и ето. Жена те вара са другим а ти о томе немаш појма. Потпуно ти се мозак претвори у пилећи и, збогом. Збогом, рекох и ја њему, и сав срећан му показах да се „шорсам ген” управо одглавио.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Чарлс Симић гост 51. Београдског сајма књига

Чарлс Симић, један од најзначајнијих савремених америчких песника, гостује у Београду поводом 51. Сајма књига, чији је САД земља почасни гост. 15. октобра, у Клубу књижаре Мадленџанум, Симић је потписивао књиге које су посетиоци могли да купе са попустом. Симић је добитник низа угледних признања за литературу и врсни преводилац који је препевао велики број значајних српских песника на енглески језик, представивши их америчкој јавности. Чарлс Симић рођен је 1938. у београдској грађанској породици, са којом је емигрирао у САД почетком педесетих година.

16. октобра је представљена књига поезије и есеја Чарлса Симића у издању „Народне књиге” (песме) и ИП „Откровење” (есеји) на Филолошком факултету. 17. октобра је отворен Амерички кутак у Београду у Дому омладине где је Симић био гост, а 18. октобра у Дворани Културног центра Београда у Коларчевој 5 одржано је вече поезије овог славног песника.

Фестивал

„Дани Зорана Радмиловића”

У веома допадљивој улози Мите, у ефектној представи Стеријине „Лаже и паралаже” Народног позоришта из Београда (редитељ Југ Радивојевић), стручни жири зајечарског фестивала „Дани Зорана Радмиловића” оценио је да је Небојша Дугалић, у улози Мите, био најбравурознији па му је доделио „Зоранов

брк”. Према оцени публике, за ово ласкаво признање озбиљно су конкурисали и сви остали глумци из београдске представе: Борис Комненић, Наташа Нинковић, Михајло Лађевац, Милан Гуговић и Добрила Ђирковић. Дугалић је, иначе, један од глумаца са највише награда зајечарског фестивала, а 2000. године додељена му је и награда Стеријиног позорја за глумачку бравуру.

Затворене 38. Београдске музичке свечаности

Симфонијски оркестар Гетеборга – Шведски национални оркестар који је међу најбољих ансамблума Европе, под управом свог шефа Марија Вензага и солиста, харизматични шведски виртуоз Мартин Фрест, басетни кларинет, одржали су у недељу увече концерт у Коларчевој задужбини којим је свечано затворен 38. Бемус.

Фантастични оркестар који је прошле сезоне обележио 100 годишњицу рада, под управом диригента полетне енергије Вензага, награђен је бурним аплаузом већ након извођења првог дела из свог вечерашњег програма „Експелзиор”, шведског композитора са почетка 20 века, првог диригента овог оркестра.

Концерт популарне британске групе „Duran Duran”

Концерт популарне британске групе „Duran Duran”, у организацији продукцијске куће „Music Stars”, одржан је 17. октобра у Хали један Београдског сајма. Пет чланова из оригиналне поставе бенда (Sajmon Le Bon, Rodžer Tejlor, Nik Rouds, Džon Tejlor i Endi Tejlor) поново су се окупили након 18 година паузе, како би снимили нови албум „Astronaut” и одржали концерте широм света.

...И

ТАЧКА

Зона

Зона је злогласно предграђе Б. у које улазе само најодважнији становници града, односно неопрезни туристи, жељни авантуре, потпуно необавештени, који затим ту често и нестају као у неком урбаном Бермудском троуглу, губи им се сваки траг као да су прешли унеку другу (трећу, четврту) димензију, а рођаци их много и не траже, јер нису луди да ту за њима зађу, и једино их песник М. понекад опева у својим песмама, од којих је најпознатија она што следи:

Залазак у Зону

Зађи у Зону

Ону

Која те мами

Привлачи

Када се све

Око тебе смрачи

Зађи у њу

Буди и ти ту

Домаћи

Види

Шта ће те снаћи

И пронађи

Излаз из ње

Ако ти досади

Само пази

Бићеш први

И једини

Који се снашао

Ко је ту зашао

Још није изашао

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ**Пала није влада**

Да бисмо разумели шта се ових дана догађа у Србији морамо се вратити у мај ове године. Тада је Брисел, због неиспуњавања обећања да ће до 1. маја ухапсити Ратка Младића, са Србијом (која је тада била са Црном Гором) отказао преговоре о стабилизацији и придружењу ЕУ.

Због овог немилостиво догађаја, тадашњи потпредседник владе (и тадашњи председник Г17 плус) Мирољуб Лабус поднео је оставку. Његова је странка, међутим, наставила да подржава владу Војислава Коштунице, па смо се на страницима нашег листа питали: „У чему је онда смисао Лабусове оставке?”

У међувремену је у самој партији Г17 плус дошло до смене на лидерској позицији, коју је преузео Млађан Динкић. И њему је (као и Лабусу) било стало до европских интеграција, па је премијеру Коштуници запретио да ће министри из Г17 плус напустити владу (дакле, опет оставке), ако ова до почетка октобра не настави процес придруживања ЕУ. Другим речима, ако до 1. октобра не ухапси Ратка Младића. Пошто сви знамо да се то није догодило логично је било претпоставити да ће влада Војислава Коштунице пасти. Али кад су министри из Г17 плус поднели оставке, српски премијер је из рукава извукао Устав и све се „закомпликовало”. Коштуница је молио Динкића да у овом одсудном часу за Србију ипак остане у влади, али овај није могао да изневери своје гласаче, а надасве своју реч. „Ми држимо реч”, поновио је Динкић пред

новинарима једно сто пута, и Г17 плус су на крају „заиста” напустили владу. Али, тако да их премијер пусти тек када ова тешка ситуација прође и све се срећно заврши. Прва препрека на овом чудном демократском путу био је парламент. Сви су, међутим, рачунали на то да Скупштина неће седати пре референдумског заказаног за 28. и 29. октобар, и мирна Бачка. Ово зато јер су посланици по закону дужни да на првој следећој седници прихвате понуђене оставке и прогласе падање владајућег кабинета. Али, не лежи враже, десило се да је српска полиција ухапсила заменика јавног тужиоца који се нешто упетљао са мафијом, па је било неопходно одузети му имунитет иначе од суђења нема ништа. Парламент је морао да се састане и то непланирано. Али влада није пала! Председник Народне скупштине Предраг Марковић, који је ко за инат и сам члан Г17 плус (и то почасни председник!), одбацио је оставке министара из своје партије јер ове, наводно, нису биле валидне!? Министри су грдно изгрешили у правопису, зарезима, датумима и новим редовима, па им је Марковић лепо вратио оставке да их поправе и опет напишу, а не да брукају партију. Ето тако. И шта сад? Одговор је – ништа. Ситуација јесте мало бесмислена, али је политика Г17 ипак доследна.

И Лабус је тако поднео оставку, па му то није сметало да подржава владу. Динкић се држи истог курса.

Главни јунак приче је, наравно, Коштуница. Он каже да се уставом брани Косово и да га зато грађани морају подржати на референдуму. Има, нажалост, оних који кваре ову причу и кажу да премијер изненадним доношењем устава брани сопствени положај и да је референдум само куповање времена.

На заједничку изјаву осам хрватских партија водећи политичари у Републици Српској реагвали су јуче доста суздржано. Председник републичке Народне скупштине и члан ужег руководства Савеза независних социјалдемократа Игор Радојичић изјавио је „Политици” да је став свих српских странака познат – како год се преуређивала БиХ, Република Српска мора остати ентитет или њена федерална јединица са надлежностима које има по Дејтонском споразуму. Што се тиче изјаве председнице делегације Парламентарне скупштине Савета Европе за југоисточну Европу Дорис Пак – да високи представник међународне заједнице у БиХ „треба да добије одговарајући мандат за промене устава БиХ” – Радојичић каже да она има призив прошлих времена. „Ниједан високи представник није ни покушавао да директно наметне промене устава БиХ, па, верујемо, неће ни садашњи Кристијан Шварц Шилинг”, уверен је Радојичић.

Заменик председника СДС Младен Босић је мишљења да Хрвати у БиХ још нису јасно дефинисали своје политичке циљеве. То је, тврди он, последица страха да се њиховој водећој гарнизону не догоди оно што се десило заговорницима хрватске самоуправе, који су сви до једног, на челу са тадашњим председником ХДЗ БиХ Антом Јелавићем, напросто одувани са политичке сцене. Председник Партије демократског прогреса и министар спољних послова БиХ Младен Иванић изјавио је за „Политику” да се унутрашњи проблеми у Федерацији БиХ не могу решавати преко леђа Републике Српске. Иванић, као и Радојичић, каже да је унутрашње преуређење Федерације БиХ првенствено питање договора Бошњака и Хрвата. „Ми ћемо подржати сваки договор који они постигну, под условом да није на штету Републике Српске. ПДП се залаже да се најпре до краја доведу уставне промене договорене почетком априла ове године. Међутим, мој утисак је да су многи одустали од тог пакета, који је РС гарантовао очување њене садашње позиције у оквиру БиХ”, оценио је Младен Иванић.

ТЕКУЋА ТРАКА**У тајном затвору**

Немачки недељник „Штерн” открива да су прве жртве тајних затвора америчке обавештајне службе ЦИА била два Србина. Реч је о војницима Бобану Миленковићу и Сешку Таировићу које је у току рата 1999. године киднаповала ОБКА. Они су затим пребачени у амерички војни затвор у немачком граду Манхајму, где су у хелијума димензија 1,80 са 2,5 метара излагани тортури не би ли прихватили позив да у Хашком трибуналу сведоче о српским злочинима на Косову. Војници су „позив” одбили, и захваљујући акцији „Црвеног крста” преко Будимпеште и Хоргоша враћени у Србију.

Миротворац или силоватељ?

Суд у Сарајеву покренуо је истрагу против канатског генерала Луиса Мекензија, једног од првих команданата Унпрофора у Босни, због сумње да је учествовао у силовању жена у једном српском логору за Муслиманке. Кантонално тужилаштво у Сарајеву располаже са сведочењима више жена које тврде да их је Мекензи силовао у логору „Соња” (у сарајевском насељу Воغوшћа), али се он крије иза међународног имунитета. Чувени генерал, познат као велики пријатељ Срба, о својим босанским данима написао је књигу „Миротворац”.

Карађорђевићи у Загребу

Принц Александар Карађорђевић и принцеза Катарина боравили су у Загребу где су разговарали са председником Хрватске Стјепаном Месићем. У саопштењу из кабинета хрватског председника, уз напомену да је реч о приватној посети, наведено је да су размењена мишљења о актуелној ситуацији у региону и односима Србије и Хрватске. На питање новинара на којем су језику разговарали, Месић је одговорио: „Он на српском, ја на хрватском, али смо се добро разумјели”.

Поново авион у њујоршком небодеру

Њујорчани су 11. октобра поново доживели „ваздушни удар”: мали авион улетео је у луксузни стамбени облакодер на Менхетену, из досад неразјашњених разлога. То је оживело, још болна сећања на терористичке ударе отетим путничким авионима који су пре нешто више од пет година разорили две куле Светског трговинског центра и однели више од 2.700 живота. Према првим информацијама, међутим, није се радило о терористичкој акцији: авион је возио истакнути играч њујоршког и националног бејзбола, Кори Лајдл (34). Тај познати спортиста је, како је саопштио Федерални истражни биро, пилотирао, а с њим је у авиону „cittus SR 20” био и инструктор који је такође погинуо. У згради по свему судећи нико није настрадао.

Победа социјалдемократа у Аустрији

Аустријски социјалдемократи (СПО) победили су Народњачку партију (ОВП) канцелара Волфганга Шисела на прошлонедељним парламентарним изборима у Аустрији. Изборни резултат наговештава да ће место канцелара добити лидер СПО-а Алфред Гузенбауер, а државом ће наредне четири године вероватно кормиларити „велика” коалиција социјалиста и народњака. Тријумф првака левце помогла је и једна мања партија која је такође поњела успех на изборима 1. октобра. Ради се о Комунистичкој партији Аустрије (КПО). За њу је гласало 1,9 одсто гласача, што је за 0,93 одсто више него на изборима 2002. када је освојила поверење 7.081 бирача. На актуелним изборима је дуплирала број симпатизера, што је сензација за државу која има прошлост попут Аустрије.

ОКО ПЛАНЕТЕ

Хрвати у Босни и Херцеговини хоће исти статус као Срби

Сваком свој део БиХ?

Изјавом о уставним променама, усвојеном прошле недеље у Мостару, осам хрватских партија недвосмислено је ставило до знања домаћој и међународној јавности да ће ревидирање дејтонског устава Босне и Херцеговине ускоро бити на дневном реду као најделикатније питање у најновијој историји БиХ.

Хрватске партије, предвођене Хрватском демократском заједницом 1990, захтевају да Хрвати у БиХ буду у истом положају у каквом су Срби и Бошњаци, поготово приликом избора и одлучивања у заједничким органима – а нарочито у Парламентарној скупштини и Савету министара. Поред осталог, хрватске странке траже да будуће њихови представници у Дому народа самостално имају право вета на одлуке које угрожавају хрватски витални национални интерес.

Председник ХДЗ БиХ 1990. Божо Љубић изјавио је да Хрвати траже „нову територијалну и политичку организацију земље”, а то су бошњачки званичници оценили као покушај цртања нових територијалних граница унутар БиХ. Много отворенији био је шеф Хрватског блока Ивић Пашалић. Објашњавајући због чега није потписао изјаву о уставним променама, казао је да то није учинио зато што у њој није директно наведено да се Хрвати залажу за свој, трећи, ентитет. Уместо јасне формулације, аутори овог акта „сакрили” су се иза фразе о новој територијално-административној организацији БиХ. Осим Хрватског блока, изјаву о уставним променама у БиХ није потписала ни најјача хрватска партија ХДЗ, коју предводи Драган Човић. То је образложено чињеницом да о овом акту нису расправљали страначки органи. По страни је, за сада, и Хрватска странка права.

Из дневника Хане Степанов

Драга децо! Хана Степанов је ученица 3. разреда Српске основне школе у Будимпешти. Њен дневник је веома занимљив, прочитајте га пажљиво. Уколико и ви нешто слично имате у својој торби, пошаљите нам, а ми ћемо радо објавити делове из вашег дневника.



Копачици 8. 08. 2006.

Јако смо се добро забављали. Али је била штета кад су деца из Мађарске отишла. Али барем смо се добро играли. Супер смо играли кошарку, наравно, осим мене, јер сам сломила руку, па нисам могла да тренирам.

Тасос у Грчкој 9. 08. 2006.

Једног лепог дана смо ја, тата, мама и Софија отишли на Тасос. Најбоља плажа је била Парадизос. Зато је Парадизос била најбоља плажа, јер су били огромни таласи, тако су били велики да су ме однели на горе, а некад су ме и давили. Сваки дан смо отишли на ту плажу.

Баинци 11. 08. 2006.

Једног дана смо отишли у Баинце. Сваки дан смо ишли на рид. Једног дана смо са друговима отишли да појуримо кучиће са незрелим шљи-



дошла и прекинула нам забаву.

Пре неки дан 14. 08. 2006.

Пре неки дан сам видела магарца. Јако је био слadak, али нисмо знали да ли може да се мази, јер није био из Баинаца. Он је био из Црне Траве и само је побегао, па је дошао на рид. Неколико другара су побегли, само сам ја остала и моја другарица. Мало касније су дошли и одвели су га.

Данашњи уторак 15. 08. 2006.

вама. Ја сам се јако уплашила, јер су кучићи били бесни на нас. Једном су ме замало угризли за ногу.

Баинци 12. 08. 2006.

Била сам јако бесна на псе, па сам хтела да им вратим. А онда сам узела коприву и прут, па сам хтела коприву да ставим на прут. Пробала сам да ставим, али ми је пало. Мама је рекла да пси не гризу и зато грче за нама јер хоће да се играју. А понекад хоће да гризу.

Данашњи дан 13. 08. 2006.

Данас сам била код другарице на палачинкама и појела сам пет. После тога смо играли жмурке. Онда након лудог провода смо скакале са дрвета. Морам признати мало сам се плашила. Скочила сам толико пута колико сам појела палачинки. На моју велику жалост, мама је

Данас су ми отпутовале две другарице, па сам остала сама. Јако ми је било досадно без друштва. Бар смо ишли у шетњу. Нисмо нашли ни један срндак. Нема везе, наћи ћемо једном. Бар сам некада јела срндак.

Данашња среда 16. 08. 2006.

Данас сам била код баба Јаворке. Тако сам могла да телефонирам тати и Софији. Некад се прекинула веза. Помало сам скупљала цвеће



Данашњи петак 18. 08. 2006.

Данас сам јако дуго спавала. Спавала сам до десет часова. Тако сам дуго спавала да су већ дошли гости. Мени је било много непријатно. Отишла сам тако да се обучем да ме не примете. Изаšla сам на ливаду и пси су ме приметили и појурили су ме до куће. На срећу, била сам јако брза, па нису могли да ме стигну.

Данашњи понедељак 21. 08. 2006.

Данас сам спавала до један поподне. Сад сам спавала са тетком у соби. Много сам фино спавала, али сам морала да устанем. Кад сам устала много је било хладно. Ја сам се обукла као да сам на зимовању.

Данашњи уторак 22. 08. 2006.

Пробудила сам се у дванаест часова. Данас сам поново правила палачинке. Много су биле fine палачинке. Баба нас је преварила са палачинкама, тако да је рекла: „Нећу палачинке.“ и „Хоћу палачинке.“ Били смо бесни на бабу. Бар смо преживели.

Данашњи петак 25. 08. 2006.

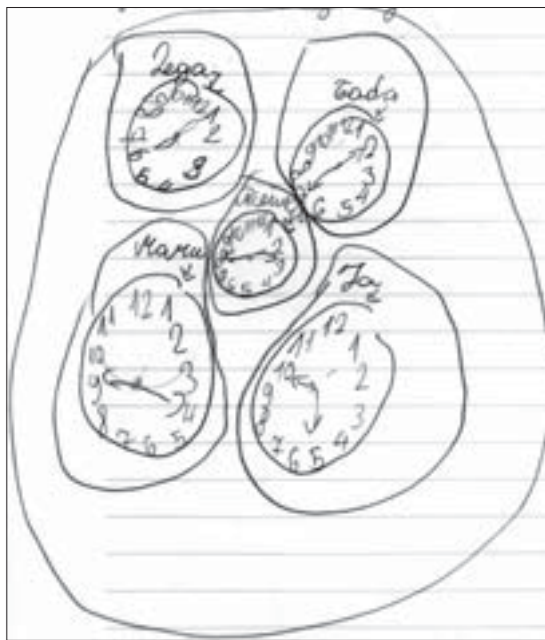
Данас сам дошла у Београд. Стигли смо у осам часова, данас је леп сунчан дан. Хтела сам да изађем у град, али нису ме пустили. Барем ћу сутра ићи на рођендан. Надам се да ћу се лепо провести.

Данашња субота 26. 08. 2006.

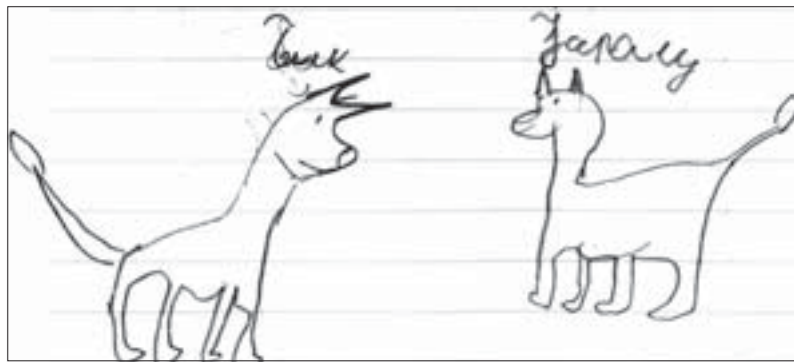
Били смо на рођендану. Била је fina торта. Играли смо се жмурке и твистер. Најбољи део је био када смо дували свећице. Завршило се у десет часова. Много је било добро. Биле су лепо украшене собе.

Данашња недеља 27. 08. 2006.

Данас сам ишла у биоскоп са Машом. Гледала смо Пирате са Кариба, други део. Усред филма сам морала да идем на веш. Десет секунди ми је требало да одем до веша и назад. На срећу, баш сам стигла на смешне делове. Ако ми не верујете да сам била у биоскопу, ево бископске карте.



Ко када устаје у мојој породици?



и плашила бабу. Гледала сам бикове и јарце. Бикови су дебели, а и јарци.

Данашњи четвртак 17. 08. 2006.

Данас сам научила да правим палачинке. Палачинке се тако праве да умутиш два јајета, ставиш брашно, млеко, киселу воду и на крају уље. Направила сам око двадесет палачинки. Јако су биле fine. Правила сам слатке и слане. Много су биле укусне.



Сегединска српска заједница и Самоуправа Срба
у Сегедину срдечно Вас позивају на

Дан српске културе у Сегедину

који ће се одржати **4. новембра 2006. године**
у сегединском Дому народности (Ул. Островски у. 6)

ПРОГРАМ:

- 15.00 – Свечано отварање програма
15.10 – „Велики отац и богомољац, вечити траг у нашем сећању” – беседа посвећена патријарху Арсенију III Чарнојевићу
15.40 – „Молитва заспалом Господу” – културно-уметнички програм студената Катедре за славистику при Сегединском универзитету
16.30 – Отварање изложбе „Велика сеоба Срба”
19.30 – **Сегедински српски бал** – свира Оркестар Мише Силашког из Бечеја (место одржавања придобје: PISK Klub, Szeged, Felső Tisza-part u. 10.) Карте се могу резервисати код Марте Петреш, тел.: 06-30-290-2330. (Цена карте са вечером је 3.000 фт.)

Реализацију манифестације потпомаже Јавна фондација
за националне и етничке мањине у Мађарској и Национални
културни фонд

Гостовање Српског позоришта у Сантову и Мохачу

Сантово: 28. октобра (субота), са почетком у 18.00 сати
у месном Дому културе
Душан Ковачевић: Професионалац
(тужна комедија, по Луки)
Режија: Радослав Дорић
Играју: Милан Рус, Тибор Ембер, Зорица Јурковић,
Јосо Маториц

Мохач: 29. октобра (недеља), са почетком у 17.00 сати
у свечаној сали зграде „Batra Székház”
(Адреса: Mohács, Szabadság u. 4.)



Јужнословенска плесачница у Ференцварошу

сваке среде од **19.30 до 23.00 сата**
Свира оркестар „Коло” из Тукуље
Сви заинтересовани могу да науче, односно увежбавају
српске, хрватске, и македонске игре

Отворена World Press Photo изложба у Будимпешти

World Press Photo изложба у будимпештанском
Етнографском музеју приказује најбоље новинарске
фотографије из прошле године
(Адреса: Néprejzi Múzeum, Budapest, V Kossuth tér)

Списак књига које можете купити у Самоуправи Срба у Мађарској

(Будимпешта, V ул. Микше Фалка бр. 3.)

ДУЈМОВ, Драгомир
Немир боја – песме, Будимпешта, 1997.

ДУЈМОВ, Драгомир
Меридијани – песме, Будимпешта, 2000.

ФЕЛФЕЛДИ, Ласло
Плесне традиције Срба у Поморишју, Будимпешта, 1999.

ЈАКОВЉЕВИЋ, Драган
Пештарења, Будимпешта, 1996.

ЈАНЧИКИН, Љубомир
Први српски устанак у народној књижевности, Будимпешта, 1996.

МИЛОШЕВИЋ, Петар
Битка за Сулејмановац, Нови Сад – Будимпешта, 2000.

НЕДЕЉКОВ, Милан
Из прошлости Срба у Калазу, Будимпешта, 2003.

Српска академија наука и уметности – ССМ,
Друштвене науке о Србима у Мађарској, Београд, 2003.

Српски календар 2006
Будимпешта, 2006.

СТЕПАНОВИЋ, Предраг
Говори Срба у Мађарској, Будимпешта, 2000.

УРОШЕВИЋ, Данило
Табан, Будимпешта 2003.



Нове књиге из области лепе књижевности у Библиотеци ССМ

БЕЛСОН, Патрик
Ленхивица. Превод са француског Дана Милошевић. 2. изд. Београд,
Паидела, 1998.

ЈАКОВЉЕВИЋ, Драган
Цезвар, роман. 2. изд. Крагујевац – Будимпешта, Луциро, 2006.

МАКСИМОВИЋ, Десанка
Тражим помиловање, лирске дискусије с Душановим законом:
интегрално критичко издање, (Десанка Максимовић) приредио
Станиша Тутњевић. Београд, Задужбина Десанке Максимовић,
Народна библиотека Србије, Чигоја штампа, 2005.

МАРЈАНОВИЋ, Слободан
Клуна без наслона, роман. Београд, Партенон, 2000.

МАРКОВИЋ, Даница
Купачица и змија (приредила и поговор написала Марија Обровић)
Чачак, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис” 2003.

МАТЕЈИЋ, Матеја
Тамо где време не стари. Београд, Друштво Рашка школа, 1998.

МИЛОШЕВИЋ, Никола
Лице и најличје. Београд, Агенција Ј. 2003.

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској. Адреса: Српске народне новине, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретарредакције: Милица Вукајловић. Оснивач и издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског за-

кона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес КфТ. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоца: Карољ Сабо. ◆ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov.milan@gmail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Николај Александрович Берђајев

О савршенству хришћанства и несавршенству хришћана (IV)



Фото: Иван Јасинић

Нетрпељивост, фанатизам и суровост које су хришћани често показивали у историји последница су неспособности људске природе да прими пуноћу хришћанске истине о љубави и слободи. Човек је себе прихватио као саставни део хришћанске истине и ту се сместио задовољан, док се целовитост истине, целовитост светлости показала, у ствари, доступна малобројнима. Човек има способност да све изврне, па и највишу истину, и да све употреби као средство својих страсти. Штавише, понекад и апостоли, који су се налазили најнепосредније поред Божанског Учитеља, обасјани светлошћу која је проистекла из Његове личности, искривљавали су хришћанство и Христову истину прихватили превише страшно, превише људски, – уносећи ограниченост сопственог, јеврејског, погледа на свет. У нападу на хришћанство средњег века – у којима приговор хришћанској вери представљају ломаче инквизиције, насиља над добрима, фанатичност и нетрпељивост, суровост у односима са људима – садржано је питање које је неистинито, питање које је погрешно постављено, па отуда такво питање и не подразумева правоверан исказ о ономе о чему је реч. Напад на средњовековно хришћанство, заснован на констатацији несумњивих чињеница, понекад и намерно преувеличаваних, није у ствари напад на хришћанство већ напад на људе средњег века, на хришћане – што значи, на крају крајева, да људи нападају сами себе. Средњовековном католичанству био је својствен лажни теократски принцип сагласно с којим је Црква постала исувише слична држави, а

папи се приписивала власт над светом. Па ипак, није католичка црква крива за средњовековну суровост и нетрпељивост већ варварска човекова природа. Средњовековни свет је варварски свет, испуњен немилосрдним и крвавим инстинктима. Црква се трудила да организује тај варварски свет склон анархији, да учини краткотрајним његове сурове инстинкте, да га охристови; Црква је увек у томе успевала делимично, јер је супротстављање непросветљене људске природе било веома велико. Средњовековни се свет формално представља хришћанским, иако је у суштини полухришћански, а полупагански. У том смислу може се говорити о кривци, али не хришћанства – које није могло насиљем да оствари слогу међу хришћанима. И сама црквена хијерархија, масовно запала у грех, уносила је људске страсти у живот Цркве, била властољубива и често је искривљавала Христову Истину. Али и у томе, опет – управо зато нема кривице у Христовој Истини – у томе је кривица хришћана, никако хришћанства. Божанско својство Цркве остало је нетакнуто, неизобличено од стране људи, и зато је просветљавало људе: Христов јеванђелски глас одзвањао је у прејашњој чистоти, што значи да би без Цркве, без хришћанства, варварски и окрутни средњовековни свет остао у крви, а духовна култура би коначно била уништена, јер је највише вредности античке, грчко-римске културе очувала Црква и предала новом времену. Наиме, једини научници, философи, културни људи средњовековља били су монаси, а благодарећи хришћанству могао се образовати и витешки тип човека у

коме су ублажени и оплемењени варварство и грубост. Али, нагласимо да је природно варварство средњовековног човека понекад прихватљивије од механичности савременог цивилизованог човека.

Таква је истина и о католичкој цркви, без обзира на то што су, с православне тачке гледишта, и сама организација католичке цркве и њено богословско учење били доступни погрешкама и искривљењу. Православна црква није знала за инквизицију, није употребљавала такву врсту насиља у делима вере и савести, и њој није био својствен фанатизам. Насиље је код нас происходило углавном од државних власти, а историјски грех Православне цркве (с њене човечанске стране) био је у томе што је била превише потчињена државној власти. А на тај начин, људски греси и изопачавања постојали су и у католичкој и у православној цркви. Према томе: погрешке хришћанства у свету биле су увек погрешке хришћана, људске погрешке а не Божије, а несрећа хришћанства је људска несрећа, а не Божија. Ако ви не остварујете исину, а тражите истину, ви сте кривци а не Истина.

Људи хоће да буду слободни, неће да их приморавају на добро. А као последица безмерне слободе, која им је дата од Бога, показује се људско оптуживање Бога. Ко је крив, онда, за то што је човеков живот испуњен злом? Хришћанство ли је криво, или је Христос кривац? Па Христос никада није проповедао (оно због чега хришћанство критикују): мрзи и одбаци. Јер, да су људи следили оно чему их је Христос учио у хришћанском свету не би било ничега због чега се, иначе, устаје против хришћанства. (...)

Исто тако, хришћанство постоји у свету супротстављајући се сили зла, оно дејствује у тамној стихији у којој се не толико људско зло колико зло изванљудског супротставља хришћанству. Против Христа и његове Цркве устаје – сила ада, и та адска сила дејствује не толико изван Цркве и хришћанства колико унутар Цркве и хришћанства, јер хоће Цркву да раздели и изопачи хришћанство. Ужас опустошења захватио је и света места (Јеванђеље по Матеју 24,15), али због тога она нису мање света, напротив, још су светија. Када би људи имали духовну видовитост они би свакако спознали да изопачавањем хришћанства, проклињањем за зло (за које хришћанство није криво), и преиначавањем хришћанства – они у ствари распињу самога Христа. Христос вечно пролива своју крв за грехе света и за грехе оних који се Њега одричу и који га распињу. Али о истини не треба судити по људима, а поготово не по најгорима између њих. Нужно је погледати право у лице Истини па опазити да из ње излази светост. Код људи одблесак Истине треба судити по добром, а не лошем, што значи да о хришћанству треба искључиво судити по апостолима и мученицима, по подвижницима и светима а не према огромној маси полухришћана, полупагана, који све чине како би искривили духовно својство хришћанства у свету.

Два су велика искушења послата хришћанском делу човечанства – искушење прогањања и искушење славља. Прво искушење, искушење прогањања, хришћани су издржали и дали примере мученика и хероја; хришћани су се показали непоколебљивим у почетку постојања хришћанства када је хришћане прогањала римска империја, али исто тако непоколебљиви су и у нашим данима када су у Русији подвргнути гоњењу од комунистичке власти. Па ипак, много је теже поднети искушење славља. Када се император Константин приклонио Крсту, када је хришћанство постало религија државе и постало државним, – отпочео је дуготрајан период искушења славе. А то искушење хришћани нису поднели тако успешно. Хришћани су се често сами претварали од гоњених у гониче, јер су попустили жељи да владају целим светом. То је оно чиме су многи хришћани изневерили хришћанство, постали су предмет оптуживања хришћанства. Али и поред расутог духа, хришћанство не може бити криво зато што људи нису знали да носе радост његове славе светом, и што се његова слава преобразила у искривљење самога лика хришћанства. И још једанпут био је распет Христос од оних који су себе прозвали његовим слугама на земљи, не разумевајући каквога су духа.